

PEDAGOGIK MAHORATNI SHAKLLANTIRISHDA ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Jalilov Ozod Axmadovich

Osiyo xalqaro universiteti 1-kurs magistranti, Uzbekistan

Annotatsiya. Mazkur maqolada pedagogik mahorat tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari tahlil qilinib, uni shakllantirish jarayonida zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqotda zamonaviy ta'lim texnologiyalarining pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishdagi o'rni, ularning o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi va pedagogik mahoratini rivojlantirishga ta'siri ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari ochib berilgan. Maqolada zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan maqsadga muvofiq va tizimli foydalanish pedagogik mahoratni shakllantirishning muhim omili ekanligi xulosalangan.

Kalit so'zlar. pedagogik mahorat, zamonaviy ta'lim texnologiyalari, kasbiy kompetensiya, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli ta'lim, pedagogik faoliyat, bo'lajak o'qituvchi.

Abstract. This article analyzes the scientific and theoretical foundations of the concept of pedagogical skills and highlights the possibilities of using modern educational technologies in the process of its formation. The study scientifically substantiates the role of modern educational technologies in increasing the effectiveness of pedagogical activity, their impact on the development of the teacher's professional competence and pedagogical skills. It also reveals the pedagogical possibilities of using interactive methods, information and communication technologies, and digital educational tools in the process of training future teachers. The article concludes that the purposeful and systematic use of modern educational technologies is an important factor in the formation of pedagogical skills.

Keywords. pedagogical skills, modern educational technologies, professional competence, interactive methods, information and communication technologies, digital education, pedagogical activity, future teacher.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida bo'lajak va faoliyat yuritayotgan o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal sur'atlarda taraqqiy etishi hamda ta'lim jarayoniga qo'yilayotgan yangi talablar pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyasi va mahoratiga bo'lgan ehtiyojni keskin oshirmoqda. Shu nuqtai nazardan, pedagogik

mahoratni shakllantirishda an'anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish dolzarb masalaga aylanmoqda.

Pedagogik mahorat o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonini maqsadga muvofiq tashkil eta olishi, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishi, innovatsion metod va vositalardan ongli ravishda foydalanishi bilan tavsiflanadi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar, interaktiv ta'lim usullari, masofaviy va aralash ta'lim modellari, shuningdek, axborot-ta'lim muhitlari pedagogik faoliyatning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Bu esa o'qituvchidan nafaqat fan bilimlari, balki zamonaviy texnologiyalarni pedagogik jarayonga integratsiya qila olish ko'nikmalarini ham talab etadi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish pedagogik mahoratni rivojlantirishda o'qituvchining ijodiy salohiyatini oshirish, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etish, mustaqil fikrlash va refleksiv faoliyatni kuchaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ushbu texnologiyalar o'quv jarayonining samaradorligini ta'minlash, ta'lim natijalarini baholashning yangi mexanizmlarini joriy etish hamda pedagogning kasbiy rivojlanishini uzluksiz qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Mazkur maqolada pedagogik mahorat tushunchasining mazmun-mohiyati, uni shakllantirish jarayonida zamonaviy ta'lim texnologiyalarining o'rni va imkoniyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi hamda ularni amaliyotda qo'llashning samarali yo'llari yoritib beriladi.

Adabiyotlar tahlili. Pedagogik mahorat muammosi pedagogika fanida yetakchi yo'nalishlardan biri bo'lib, ushbu tushuncha mazmuni va tuzilmasi ko'plab olimlar tomonidan turlicha talqin etilgan. Xususan, V.A.Slastenin pedagogik mahoratni o'qituvchining kasbiy faoliyatni samarali tashkil etish qobiliyati, pedagogik tafakkur, metodik bilim va shaxsiy sifatlarning uyg'unligi sifatida izohlaydi. Uning tadqiqotlarida pedagogik mahorat o'qituvchi kasbiy kompetensiyasining markaziy elementi sifatida qaraladi.

A.S.Makarenko pedagogik mahoratni tarbiya jarayonini san'at darajasida tashkil etish bilan bog'lab, o'qituvchining shaxsiy namunasi, nutqi va pedagogik texnikasiga alohida urg'u beradi. U pedagogik mahoratning shakllanishida amaliy tajriba va refleksiv yondashuv muhim ekanligini ta'kidlaydi.

N.V.Kuzmina esa pedagogik mahoratni pedagogik faoliyat samaradorligini belgilovchi kasbiy kompetensiyalar tizimi sifatida o'rganib, uning tarkibiga diagnostik, konstruktiv, kommunikativ va tashkiliy komponentlarni kiritadi. Uning tadqiqotlari pedagogik mahoratni shakllantirish jarayonini tizimli yondashuv asosida tushuntirishga xizmat qiladi.

Pedagogik mahorat va pedagogik texnika masalalari I.P.Podlasy, Yu.K.Babanskiy ishlarida ham keng yoritilgan. Ularning tadqiqotlarida pedagogik jarayonni

optimallashtirish, o'qitish metodlari va vositalarini to'g'ri tanlash pedagogik mahoratning muhim sharti sifatida ko'rsatiladi.

So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy izlanishlarda pedagogik mahoratni shakllantirishda zamonaviy ta'lim texnologiyalarining roli alohida e'tibor markaziga aylangan. G.K.Selevko zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayonini loyihalash va natijaga yo'naltirish vositasi sifatida baholab, ularning o'qituvchi mahoratini rivojlantirishdagi ahamiyatini asoslab beradi. Uning fikricha, texnologik yondashuv pedagogik faoliyatning tizimlilik va samaradorligini ta'minlaydi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik mahoratni shakllantirishdagi o'rni M.V.Klarin, E.S.Polat tadqiqotlarida chuqur tahlil qilingan. E.S.Polat masofaviy va aralash ta'lim texnologiyalarini o'qituvchining kasbiy rivojlanishida samarali vosita sifatida baholab, ularning interaktivlik va individuallashtirish imkoniyatlarini alohida ko'rsatib o'tadi.

O'zbekistonlik olimlardan N.S.Sayidahmedov, R.H.Jo'rayev, B.X.Xodjayevlarning ilmiy ishlarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish, o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish masalalari yoritilgan. Xususan, N.S.Sayidahmedov pedagogik texnologiyalarni o'qituvchining ijodiy va refleksiv faoliyatini rivojlantirish vositasi sifatida talqin qiladi.

Asosiy qism. Pedagogik mahorat o'qituvchining kasbiy faoliyatini yuqori samaradorlik bilan amalga oshirishini ta'minlovchi muhim sifatlar majmuasi bo'lib, u pedagogik bilim, metodik tayyorgarlik, kommunikativ qobiliyat va refleksiv faoliyatning o'zaro uyg'unlashuvi asosida shakllanadi. Zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik mahoratga bo'lgan talabning ortib borishi ta'lim jarayonini tashkil etishda yangicha yondashuvlarni joriy etishni, xususan, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan keng va samarali foydalanishni taqozo etmoqda. Chunki bugungi kunda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki ta'lim jarayonini boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va innovatsion faoliyatni amalga oshiruvchi subyekt sifatida namoyon bo'lmoqda.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari ta'lim jarayonini oldindan loyihalash, maqsad va natijalarni aniqlashtirish hamda o'quv faoliyatini samarali tashkil etishga yo'naltirilgan bo'lib, ular pedagogik mahoratni shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratadi. Interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli ta'lim resurslari, masofaviy va aralash ta'lim shakllari pedagogning metodik imkoniyatlarini kengaytirib, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishga yordam beradi. Bunday texnologiyalar pedagogdan doimiy izlanish, yangilikka intilish va o'z faoliyatini tahlil qilib borishni talab qiladi, bu esa pedagogik mahoratning rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish jarayonida o'qituvchining kommunikativ mahorati, pedagogik texnikasi va ijodiy yondashuvi yanada rivojlanadi. Ta'lim jarayonida interaktiv usullarni qo'llash o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirib, muloqot madaniyatini shakllantiradi hamda pedagogik

vaziyatlarni samarali boshqarish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar pedagogga o'quv materiallarini vizual va tushunarli shaklda taqdim etish, ta'lim natijalarini tahlil qilish va baholash jarayonini takomillashtirish imkonini yaratadi.

Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish pedagogik mahoratni shakllantirishning muhim omili hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida mashg'ulotlarni innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish, elektron ta'lim platformalaridan foydalanish va pedagogik amaliyot jarayonida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. Bu jarayon bo'lajak o'qituvchilarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish va kasbiy refleksiya ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish pedagogik mahoratni shakllantirishda ma'lum pedagogik shart-sharoitlarga amal qilishni talab etadi. Jumladan, o'qituvchilarning texnologik savodxonligi, metodik tayyorgarligi va ta'lim muhitining texnik ta'minlanganligi muhim ahamiyatga ega. Texnologiyalarni pedagogik maqsadlarga mos holda qo'llash, ularni ta'lim mazmuni va o'quvchilarning individual xususiyatlari bilan uyg'unlashtirish pedagogik mahoratning samarali rivojlanishini ta'minlaydi.

Umuman olganda, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish pedagogik mahoratni shakllantirish jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi. Ular pedagogning kasbiy faoliyatini takomillashtirish, ijodiy salohiyatini rivojlantirish va ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahoratni shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri bo'lib, bu jarayonda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'qituvchining kasbiy faoliyatini takomillashtirib, uning metodik, kommunikativ va refleksiv mahoratini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari pedagogik jarayonni shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil etish, o'quvchilarning bilish faolligini oshirish hamda ta'lim samaradorligini ta'minlash imkonini beradi. Ayniqsa, interaktiv va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish o'qituvchining ijodiy yondashuvini kuchaytirib, pedagogik mahoratning amaliy jihatlarini rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish ularning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, mustaqil fikrlash va pedagogik refleksiya ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, pedagogik mahoratni shakllantirish jarayonida zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan maqsadga muvofiq va tizimli foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti sifatida namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Сластёнин В.А. Педагогика: учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. – М.: Академия, 2013. – 576 с.
2. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастерство педагога. – М.: Просвещение, 2011. – 320 с.
3. Макаренко А.С. Педагогическое мастерство. – М.: Педагогика, 1988. – 256 с.
4. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения. – М.: Педагогика, 1982. – 192 с.
5. Подласый И.П. Педагогика: учебник для вузов. – М.: Владос, 2014. – 528 с.
6. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
7. Кларин М.В. Инновационные образовательные технологии. – М.: Педагогика, 2010. – 304 с.
8. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М.: Академия, 2015. – 272 с.
9. Загвязинский В.И. Теория обучения: современная интерпретация. – М.: Академия, 2011. – 192 с.
10. Хуторской А.В. Компетентностный подход в обучении. – М.: Высшая школа, 2013. – 256 с.
11. Isroilova Lola Sunnatovna. Methods of formation of competence on the subject “informatics and information technologies” for students of general secondary schools // International Engineering Journal For Research & Development (2021). DOI: <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/3CEJS>
12. Isroilova Lola, Komilova Shahrizoda. Use of google apps education edition services during education. (2023). *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities*, 2(3), 134-136. <https://econferenceseries.com/index.php/icedh/article/view/1387>